

Határozatok Tára

ANTHONY MICHAEL COLLINS
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2022. október 13.¹

C-349/21. sz. ügy

**HYA,
IP,
DD,
ZI,
SS;**

**a Spetsializirana prokuratura
részvételével**

(a Spetsializiran nakazatelen sad [szakosított büntetőbíróság, Bulgária] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„Előzetes döntéshozatal – A személyes adatok kezelése és a magánélet védelme – 2002/58/EK irányelv – Az 5. cikk (1) bekezdése és a 15. cikk (1) bekezdése – Az elektronikus közlések titkossága – Súlyos bűncselekmény elkövetésével gyanúsított személyek telefonlehallgatását engedélyező bírósági határozat – Sablonok vagy egységes formanyomtatványok – Indokolás – Jogellenes megfigyelés – A jogellenesen megszerzett bizonyítékok elfogadhatósága – Az Európai Unió Alapjogi Chartája – A 7. és 47. cikk”

I. Bevezetés

1. A Spetsializiran nakazatelen sad (szakosított büntetőbíróság, Bulgária) az előzetes döntéshozatal iránti jelen kérelemmel azt kívánja megtudni, hogy összeegyeztethető-e a 2002/58/EK irányelv² 15. cikkének az 5. cikke (1) bekezdésével és (11) preambulumbekendésével összhangban értelmezett (1) bekezdésével az olyan gyakorlat, amely szerint a gyanúsítottak közötti telefonbeszélgetések lehallgatása, rögzítése és tárolása céljából hozott leplezett megfigyelési intézkedések (a továbbiakban: telefonlehallgatás) alkalmazását egyedi indokolást nem tartalmazó, általános sablonszöveggel engedélyezik. A Spetsializiran nakazatelen sad (szakosított büntetőbíróság) azt is meg kívánja tudni, hogy az eljáró bíróság orvosolhatja-e az ilyen engedélyek egyedi indokolásának hiányát visszamenőlegesen végzett új értékeléssel, és ha nem, elfogadhatók-e bizonyítékként az említett rendelkezések megsértésével megszerzettnek minősülő bizonyítékok.

¹ Eredeti nyelv: angol.

² Az elektronikus hírközlési ágazatban a személyes adatok kezeléséről, feldolgozásáról és a magánélet védelméről szóló 2002. július 12-i európai parlamenti és tanácsi irányelv („Elektronikus hírközlési adatvédelmi irányelv”) (HL 2002. L 201., 37. o.; magyar nyelvű különkiadás: 13. fejezet, 29. kötet, 514. o.).

II. Jogi háttér

A. Az uniós jog

2. A 2002/58 irányelv (2) preambulumbekzdése a következésképpen szól:

„Ennek az irányelvnek a célja az alapvető jogok tiszteletben tartása, és ez az irányelv figyelembe veszi különösen az Európai Unió alapjogi chartájában [(a továbbiakban: Charta)] elismert elveket. Ennek az irányelvnek célja különösen az említett [C]harta 7. és 8. cikkében megállapított jogok teljes tiszteletben tartásának biztosítása.”

3. A 2002/58/EK irányelv (11) preambulumbekzdése a következésképpen szól:

„A 95/46/EK irányelvhez³ hasonlóan, ez az irányelv nem szól a közösségi jog által nem szabályozott tevékenységekkel kapcsolatos alapvető jogok és szabadságok védelmének kérdéseiről. Ezáltal nem borítja fel a meglévő egyensúlyt az egyén magánélet tiszteletben tartásához való joga és a tagállamok azon lehetősége között, hogy a közbiztonság védelme, a nemzetvédelem, a nemzetbiztonság (beleértve a nemzetbiztonsági ügyekkel kapcsolatos tevékenységek tekintetében az állam gazdasági prosperitását), valamint a büntetőjogi szankciók végrehajtásának érdekében szükséges, az ezen irányelv 15. cikkének (1) bekezdésében említett intézkedéseket meghozzák. Következésképpen ez az irányelv nem érinti a tagállamok azon lehetőségét, hogy jogszerűen megfigyeljék az elektronikus közléseket, vagy – ha bármely említett cél érdekében szükséges – olyan egyéb intézkedéseket hozzanak, amelyek összhangban vannak az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezménynek [(a továbbiakban: EJE)] az Emberi Jogok Európai Bírósága [(a továbbiakban: EJB)] által hozott határozatok szerint értelmezett szövegével. Az ilyen intézkedéseknek megfelelőnek, a tervezett céllal szigorúan arányosnak és egy demokratikus társadalomban szükségesnek kell lenniük, továbbá az ilyen intézkedésekre az [EJE-vel] összhangban megfelelő garanciáknak kell vonatkozniuk.”

4. A 2002/58 irányelv „A közlések titkossága” címet viselő 5. cikkének (1) bekezdése a következésképpen rendelkezik:

„A tagállamok nemzeti jogszabályok révén biztosítják a nyilvános hírközlő hálózatok és a nyilvánosan elérhető elektronikus hírközlési szolgáltatások segítségével történő közlések és az azokra vonatkozó forgalmi adatok titkosságát. Különösen megtiltják a közlések és az azokra vonatkozó forgalmi adatok felhasználókon kívüli személyek által történő, az érintett felhasználó hozzájárulása nélküli meghallgatását, lehallgatását, tárolását vagy más módon történő elfogását vagy megfigyelését, kivéve, ha az ilyen személy a 15. cikk (1) bekezdésével összhangban jogszerűen jár el. Ez a bekezdés nem akadályozza a közlés továbbításához szükséges műszaki tárolást, a bizalmas adatkezelés elvének sérelme nélkül.”

³ A természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK irányelv hatályaon kívül helyezéséről szóló, módosított 2016. április 27-i (EU) 2016/679 európai parlamenti és tanácsi rendelettel (általános adatvédelmi rendelet (HL 2016. L 119., 1. o.; helyesbítések: HL 2016. L 314., 72. o.; HL 2018. L 127., 2. o.; HL 2021. L 74., 35. o.) által hatályaon kívül helyezett és felváltott, a személyes adatok feldolgozása [helyesen: kezelése] vonatkozásában az egyének védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról szóló 1995. október 24-i európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 1995. L 281., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás: 13. fejezet, 15. kötet, 355. o.).

5. A 95/46/EK irányelv „A 95/46/EK irányelv egyes rendelkezéseinek alkalmazása” címet viselő 15. cikkének (1) bekezdése a következőképpen szól:

„A tagállamok jogszabályi intézkedéseket fogadhatnak el az ezen irányelv 5. és 6. cikkében, 8. cikkének (1), (2), (3) és (4) bekezdésében, valamint 9. cikkében előírt jogok és kötelezettségek hatályának korlátozására vonatkozóan, ha az ilyen jellegű korlátozás – a 95/46/EK irányelv 13. cikkének (1) bekezdésében említettek szerint – egy demokratikus társadalomban szükséges, megfelelő és arányos intézkedésnek minősül a nemzetbiztonság (vagyis az állam biztonsága), a nemzetvédelem és a közbiztonság védelme érdekében, valamint a bűncselekmények, illetve az elektronikus hírközlési rendszer jogosulatlan használata megelőzésének, kivizsgálásának, felderítésének és üldözésének a biztosítása érdekében. E célból a tagállamok többek között jogszabályi intézkedéseket fogadhatnak el az adatoknak az e bekezdésben megállapított indokok alapján korlátozott ideig történő visszatartására [helyesen: megőrzésére] vonatkozóan. Az e bekezdésben említett valamennyi intézkedésnek összhangban kell lennie a közösségi jog általános elveivel, beleértve az Európai Unióról szóló szerződés 6. cikkének (1) és (2) bekezdésében említetteket.”

B. A bolgár jog

6. A bolgár alkotmány 121. cikkének (4) bekezdése úgy rendelkezik, hogy „a bírósági határozatokat indokolni kell.”

7. A Nakazatelno-protsesualen kodeks (a büntetőeljárásról szóló törvénykönyv; a továbbiakban: NPK)⁴ 34. cikke úgy rendelkezik, hogy „a bíróság valamennyi határozatának [...] indokolást kell tartalmaznia [...]”

8. Az NPK 172. cikke a következőképpen szól:

„(1) Az eljárás tárgyalást megelőző szakaszáért felelős hatóságok különleges nyomozási módszereket, a megfigyelt személyek tevékenységének dokumentálására szolgáló elektronikus és műszaki felszerelést [...] alkalmazhatnak, [...]”

(2) Különleges nyomozási módszereket kell alkalmazni, ha az súlyos szándékos bűncselekmény kivizsgálásához szükséges [...], feltéve, hogy a szóban forgó körülmények megállapítása más módon nem lehetséges, vagy rendkívüli nehézséggel jár.”

9. Az NPK 173. cikkének (1) bekezdése értelmében:

„A felügyeletet ellátó ügyésznek a különleges nyomozási módszereknek az eljárás tárgyalást megelőző szakaszában történő alkalmazása céljából indokolással ellátott írásbeli kérelmet kell benyújtania a bírósághoz. [...]”

10. Az NPK 174. cikke a következőképpen rendelkezik:

„[...]”

⁴ A DV 2005. október 28-i 86. száma (legutóbbi változat: a DV 2021. február 23-i 16. száma).

(3) A Spetsializiran nakazatelen sad [szakosított büntetőbíróság] hatáskörébe tartozó eljárásokban a különleges nyomozási módszerek alkalmazását a szakosított büntetőbíróság elnöke előzetesen engedélyezi [...]

(4) A (2)–(3) bekezdésben említett hatóság indokolással ellátott végzést hoz [...]

11. A Zakon za spetsialnite razuznavatelni sredstva (a különleges nyomozási módszerekről szóló törvény; a továbbiakban: ZSRS)⁵ 3. cikkének (1) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„Különleges nyomozási módszereket kell alkalmazni, ha az súlyos szándékos bűncselekmény megelőzéséhez és felderítéséhez szükséges [...], feltéve, hogy a szükséges információ gyűjtése más módon nem lehetséges, vagy rendkívüli nehézséggel jár.”

12. A ZSRS 12. cikke (1) bekezdésének 1. pontja a következőképpen rendelkezik:

„Különleges nyomozási módszereket kell alkalmazni az olyan személyek esetében, akikről a rendelkezésre álló információ alapján okkal feltételezhető, hogy a 3. cikk (1) bekezdésében említett súlyos szándékos bűncselekmények valamelyikét előkészítik, elkövetik vagy elkövették.”

13. A ZSRS 13. cikkének (1) bekezdése meghatározza azokat a hatóságokat és szerveket, amelyek különleges nyomozási módszerek alkalmazását, valamint az e módszerek segítségével gyűjtött információk és tárgyi bizonyítékok felhasználását kérelmezhetik.

14. A ZSRS 14. cikke (1) bekezdésének 7. pontja a következőképpen szól:

„A különleges nyomozási módszerek alkalmazásához a 13. cikk (1) bekezdésében említett hatóságok illetékes igazgatójának vagy a felügyeletet ellátó ügyésznek, illetve adott esetben a 13. cikk (3) bekezdésében említett hatóságnak, valamint a 13. cikk (1) bekezdésének 7. pontjában említett igazgatóság esetében ezen igazgatóság vezetőjének az indokolással ellátott, olyan írásbeli kérelme szükséges, amely tartalmazza [...] azokat az okokat, amelyek miatt a szükséges információk gyűjtése más módon nem lehetséges, vagy az azok gyűjtésével járó rendkívüli nehézségek leírását.”

15. A ZSRS 15. cikkének (1) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„A 13. cikk (1) bekezdésében említett hatóságok vezetői vagy a felügyeletet ellátó ügyész, valamint a 13. cikk (1) bekezdésének 7. pontjában említett igazgatóság esetében a korrupció elleni küzdelemmel és a jogellenesen szerzett vagyon elkobzásával foglalkozó bizottság elnöke a kérelmet a Sofiyski gradski sad [(szófiai városi bíróság, Bulgária)], az illetékes regionális vagy katonai bíróságok, a Spetsializiran nakazatelen sad [(szakosított büntetőbíróság)] elnökének vagy az általuk felhatalmazott alelnöknek nyújtja be, aki indokolással ellátott határozatában 48 órán belül írásban engedélyezi vagy elutasítja a különleges nyomozási módszerek alkalmazását.”

⁵ A DV 1997. október 21-i 95. száma (legutóbbi változat: a DV 2020. augusztus 4-i 69. száma).

III. Az alapeljárás tárgyát képező jogvita és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

16. A Spetsializirana prokuratura (szakosított ügyészség, Bulgária) öt személy ellen büntetőeljárást indított olyan bűnszervezetben való állítólagos részvételük miatt, amely harmadik országok állampolgárainak a Bulgária területére való jogellenes belépését segítette; ugyanezen személyeket az ezzel összefüggésben elkövetett vesztegetéssel, illetve vesztegetés elfogadásával is vádolták. Ezek a cselekmények a bolgár jogban „súlyos bűncselekményeknek” minősülnek.

17. Az ügyész 2017. április 10-én, az eljárás tárgyalást megelőző szakaszában különleges nyomozási módszerek alkalmazását – többek között az egyik vádlott, IP telefonlehallgatását – kérte.

18. A kérelem terjedelme nyolc oldal. Az első oldalon és a 2–8. oldal láblécében hivatkozási szám szerepel. A kérelem a tervezett operatív intézkedések leírásával kezdődik. Az intézkedés alá vonandó személyt név, azonosítószám, cím, beosztás és munkahely szerint azonosítja. Tartalmazza a megfigyelés alá helyezendő személy mobiltelefonszámát és az általa használt feltöltőkártya egyéb adatait.

19. A kérelem tartalmazza a megfigyelési intézkedések alkalmazásának indoklását. Az e cím alatti első bekezdés tartalmazza a tárgyalást megelőző eljárás és a vizsgált bűncselekmény meghatározását, és utal mind az NPK releváns cikkeire, mind pedig a bűncselekmény jellegére. A második bekezdés a Spetsializirana prokuratura (szakosított ügyészség) által a bűncselekményről, annak szerkezetéről és a résztvevők szerepéről szerzett tanúvallomásokra vonatkozik. A harmadik bekezdés további tanúvallomást tartalmaz, amely részletesen ismerteti a bűnszervezet működését és a szóban forgó személy abban való részvételét. Ez a bekezdés tartalmazza annak leírását is, hogy az érintett személy milyen módon kommunikált a bűnszervezethez tartozó más személyekkel, valamint az ehhez használt mobiltelefonszámot, amely megegyezik a kérelem elején található első pontban szereplő számmal. Ez a rész azzal a megjegyzéssel zárul, hogy a tanúvallomások igazolják azt a következtetést, hogy Bulgáriában bűnszervezet működik.

20. A kérelem kifejti, hogy miért tartják szükségesnek a kért intézkedéseket, és ismerteti a bűnszervezetben részt vevő személyek azonosítása érdekében már meghozott intézkedéseket. További részletes magyarázatot tartalmaz arról, hogy a szóban forgó személy tevékenysége miért sérti a nemzeti és az uniós jog különböző rendelkezéseit.

21. A kérelem következő bekezdése ismerteti azokat az okokat, amelyek miatt az elítéléshez vezető bizonyítékokat nem lehet más módon megszerezni. Különösen azt az állítást tartalmazza, hogy az érintett személyek zárt csoportot alkotnak, és hogy nehéz bizonyítékokat szerezni az üléseikre vonatkozóan. A kérelem utolsó bekezdése tartalmazza a javasolt megfigyelés eredményeiről értesítendő meghatalmazott tisztviselőnek az adatait.

22. A Spetsializiran nakazatelen sad (szakosított büntetőbíróság) elnöke ugyanezen a napon büntetőeljárás céljából engedélyezte a telefonbeszélgetések lehallgatását, rögzítését és a felvétel tárolását. A végzésben rögzíti az intézkedéseket engedélyező személy nevét és beosztását. A végzés szerint a kérelmet előterjesztő hatóság a hatáskörében járt el, és elegendő jel utal arra, hogy az NPK 172. cikkének (2) bekezdésében vagy a ZSRS 3. cikkének (1) bekezdésében felsorolt, a Spetsializiran nakazatelen sad (szakosított büntetőbíróság) hatáskörébe tartozó bűncselekményt követtek el. A végzés megállapítja, hogy teljesülnek a ZSRS 4., 12. és 21. cikkében, illetve az NPK 175. cikkének (2) bekezdésében foglalt követelmények. Engedélyezi a kérelemben megjelölt

személy vonatkozásában felsorolt megfigyelési módszereket; a kérelem hivatkozási száma megegyezik a kérelem első oldalán és a kérelem 2–8. oldalainak láblécében szereplő számmal. A 2017. április 10-én kelt engedélyt aláírással és pecséttel látta el. Az engedélykérelem első oldalán ugyanez az aláírás, pecsét és dátum szerepel.

23. Más, ugyanabban a bűnszervezetben való részvételükkel kapcsolatban vizsgálat alatt álló személyek vonatkozásában is hasonló kérelmeket nyújtottak be. Az említett engedélyeknek a Spetsializiran nakazatelen sad (szakosított büntetőbíróóság) elnöke általi indokolása azonosnak tűnik, kivéve, hogy az engedély minden esetben más-más kérelemre hivatkozik.

24. A kérdést előterjesztő bíróság szerint az engedélyek általános sablonszövege kiterjed azokra a különböző esetekre, amelyekben a leplezett megfigyelés jogszerűen engedélyezhető. Általános gyakorlat, hogy az engedély nem tartalmazza az engedély megadásának egyedi indoklását. A kérdést előterjesztő bíróságnak ezért kétségei támadtak az engedélyek megfelelő indokolásával kapcsolatban.

25. Az engedélyezett megfigyelési intézkedések eredményeként rögzítették és tárolták a gyanúsítottak egyes telefonbeszélgetéseit. A kérdést előterjesztő bíróság elfogadja, hogy ezek a beszélgetések relevánsak a vádlottal szemben felhozott büntetőjogi vádak bizonyítása szempontjából, de megkérdőjelezi, hogy elfogadhatóak-e, ha az engedélyek jogellenesnek minősülnek. Az eljárást ezért felfüggesztette, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjesztette a Bíróság elé:

„1) Összeegyeztethető-e a 2002/58 irányelv 5. cikkének (1) bekezdésével és (11) preambulumbekkezdésével összefüggésben értelmezett 15. cikkének (1) bekezdésével a nemzeti bíróságok azon büntetőeljárás gyakorlatát, amely szerint a bíróság a gyanúsítottak telefonbeszélgetésének lehallgatását, rögzítését és tárolását előre megfogalmazott, általános sablonszöveggel engedélyezi, amely egyéniesítés nélkül kizárólag azt állapítja meg, hogy a törvényi rendelkezéseket betartották?

2) Amennyiben nem: Ellentétes-e az uniós joggal a nemzeti törvény olyan értelmezése, hogy az ilyen engedély alapján szerzett információkat felhasználják a vád bizonyítására?”

26. IP, DD, a Cseh Köztársaság, Írország és az Európai Bizottság írásbeli észrevételeket nyújtott be. A 2022. július 6-i tárgyaláson Írország és a Bizottság szóbeli észrevételt terjesztett elő, és válaszolt a Bíróság kérdéseire.

27. Az első kérdést illetően IP és DD úgy véli, hogy az engedélyek azért jogellenesek, mert nem tartalmaznak egyedi indoklást. Ennek következtében a magánélethez való joguk nem volt megfelelően védve az önkényes beavatkozással szemben. Azt is állítják, hogy nem tudják hatékonyan megtámadni az engedélyeket, ami sérti a Charta 47. cikke szerinti jogait. A Cseh Köztársaság, Írország és a Bizottság úgy véli, hogy a kérelem és az engedély összevetése elegendő lehet ahhoz, hogy a vádlottak az engedélyek alapján szerzett bizonyítékok kizárása érdekében hatékony jogi kifogást emelhessenek ezen engedélyek ellen.

28. A második kérdést illetően IP és DD úgy véli, hogy a jogellenesen megszerzett bizonyítékok elfogadhatatlanok. Ezenfelül DD úgy véli, hogy az eljáró bírónak nem áll módjában visszamenőlegesen értékelni az engedélyek jogszerűségét. Írország úgy véli, hogy a bizonyítékok elfogadhatósága az uniós jog által nem szabályozott eljárásjogi kérdés, amely a tagállamok kizárólagos hatáskörébe tartozik. A Bizottság egyetért Írországgal, azzal, hogy a Bíróság ítélkezési

gyakorlata szerint minden körülmények között ki kell zárni azokat a bizonyítékokat, amelyek olyan műszaki területre vonatkoznak, amelyről a bírák nem rendelkeznek ismeretekkel, és amelyek valószínűleg túlnyomó befolyással bírnak a tényállás értékelésére.

IV. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

A. Az első kérdésről

29. A kérdést előterjesztő bíróság azt kívánja megtudni, hogy összeegyeztethető-e a 2002/58 irányelv 15. cikkének az 5. cikke (1) bekezdésével és (11) preambulumbekzdésével összhangban értelmezett (1) bekezdésével az általános sablonszöveg formáját öltő, telefonlehallgatásra vonatkozó olyan engedély, amely egyedi indokolás nélkül megállapítja, hogy a megfigyelésre vonatkozó törvényi rendelkezéseket betartották.

1. A 2002/58 irányelv alkalmazása

30. A 2002/58 irányelv 1. cikkének a Bíróság által ítélezési gyakorlatában értelmezett (3) bekezdése szerint az elektronikus hírközlési szolgáltatók által végzett valamennyi személyesadat-kezelési művelet, köztük a hatóságok által e szolgáltatók terhére előírt kötelezettségekből eredő adatkezelési műveletek is ezen irányelv hatálya alá tartoznak. Az adatok védelme kizárólag akkor nem tartozik a 2002/58 irányelv hatálya alá, hanem – az (EU) 2016/680 irányelv⁶ alkalmazására is figyelemmel – a nemzeti jog hatálya alá, ha a tagállamok közvetlenül hajtják végre az elektronikus közlések titkosságának elve alól eltérő intézkedéseket, és nem írnak elő az elektronikus hírközlési szolgáltatások nyújtóira vonatkozó kötelezettségeket, és így a szóban forgó nemzeti intézkedéseknek tiszteletben kell tartaniuk többek között az alkotmányos szintű nemzeti jogot és az EJEE követelményeit.⁷

31. Az előzetes döntéshozatalra utaló végzésből nem tűnik ki, és a tárgyaláson részt vevő felek nem tudták megerősíteni, hogy elektronikus hírközlési szolgáltatók hajtották-e végre a szóban forgó megfigyelési intézkedéseket. A megfigyelési intézkedéseket végrehajtó szerv kilétének megállapítása a nemzeti bíróság feladata.

32. A kérdések megválaszolása céljából feltételezem, hogy azokat elektronikus hírközlési szolgáltatók hajtották végre, és hogy az intézkedések ezért a 2002/58 irányelv hatálya alá tartoznak.⁸

33. A második kérdés abból ered, hogy a 2002/58 irányelv 15. cikkének (1) bekezdése lehetővé teszi a tagállamok számára, hogy „jogsabályi intézkedéseket fogad[ja]nak el az [...] 5. [...] [cikkben] előírt jogok és kötelezettségek hatályának korlátozására vonatkozóan”. A kérdést előterjesztő bíróságnak nem annyira a 15. cikk (1) bekezdését átültető nemzeti jogszabályi

⁶ A személyes adatoknak az illetékes hatóságok által a bűncselekmények megelőzése, nyomozása, felderítése, a vádeljárás lefolytatása vagy büntetőjogi szankciók végrehajtása céljából végzett kezelése tekintetében a természetes személyek védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 2008/977/IB tanácsi kerethatározat hatályon kívül helyezéséről szóló 2016. április 27-i európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2016. L 119., 89. o.; helyesbítés: HL 2018. L 127., 7. o.; HL 2021. L 74., 39. o.)

⁷ 2020. október 6-i La Quadrature du Net és társai ítélet (C-511/18, C-512/18 és C-520/18, EU:C:2020:791, 103. pont).

⁸ Lásd például: 2016. december 21-i Tele2 Sverige és Watson és társai ítélet (C-203/15 és C-698/15, EU:C:2016:970); 2018. október 2-i Ministerio Fiscal ítélet (C-207/16, EU:C:2018:788); 2020. október 6-i La Quadrature du Net és társai ítélet (C-511/18, C-512/18 és C-520/18, EU:C:2020:791); 2021. március 2-i Prokuratuur (Az elektronikus hírközléshez kapcsolódó adatokhoz való hozzáférés feltételei) ítélet (C-746/18, EU:C:2021:152).

intézkedésekkel, hanem inkább azzal kapcsolatban vannak kétségei, hogy a bíróságok hogyan hajtják végre ezeket az intézkedéseket. A 2002/58 irányelv 15. cikke (1) bekezdésének hatályán kívül kerül-e az első kérdés e kétségek miatt? Nem hiszem, hogy így van. A nemzeti szabályozás úgy rendelkezik, hogy az engedélyezésnek indokolt végzés formájában kell történnie. A Bíróság rendelkezésére álló iratanyagból kitűnik, hogy az engedélyek olyan nyilatkozatot tartalmaznak, amely szerint a jogszabályi követelmények teljesülnek. Kérdés, hogy ez az indokolás elegendő-e, tekintettel arra, hogy a végzések olyan sablonszöveg formájában készülnek, amely nem tartalmaz egyedi indokolást. A kérdést előterjesztő bíróság kétségei tehát az uniós jognak az alkalmazandó nemzeti szabályok és a bírói gyakorlat tükrében történő értelmezésére vonatkoznak.

2. *Értékelés*

34. A 2002/58 irányelv 5. cikkének a 15. cikkének (1) bekezdésével együttesen értelmezett (1) bekezdése lényegében azt írja elő a tagállamok számára, hogy tiltsák meg a közlések érintett felhasználó hozzájárulása nélküli meghallgatását, lehallgatását, tárolását vagy más módon történő elfogását vagy megfigyelését, kivéve, ha az szükséges, megfelelő és arányos intézkedésnek minősül a bűncselekmények megelőzésének, kivizsgálásának, felderítésének és üldözésének a biztosítása érdekében. Ezen intézkedéseknek összhangban kell lenniük az uniós jog általános elveivel, köztük az arányosság elvével, valamint az EUSZ 6. cikk (1) és (2) bekezdésében említett elvekkel.

35. Az EUSZ 6. cikk (1) bekezdése értelmében az Unió elismeri a Chartában foglalt jogokat, szabadságokat és elveket. A Charta 51. cikkének (1) bekezdése szerint a Charta rendelkezéseinek címzettjei a tagállamok annyiban, amennyiben az Unió jogát hajtják végre.

36. A telefonlehallgatásra vonatkozó engedélyek a vádlottak Charta 7. cikke által biztosított jogaiba való beavatkozásnak minősülnek.⁹ Az ilyen beavatkozás a Charta 52. cikke (1) bekezdésének megfelelően csak akkor elfogadható, ha azt törvény írja elő, és az e jogok és az arányosság elve lényeges tartalmának tiszteletben tartása mellett elengedhetetlen, és ténylegesen az Unió által elismert általános érdekű célkitűzéseket szolgálja.

37. A tényleges érvényesülés elve az uniós jog általános elve, amely szerint az uniós jog alkalmazása nem tehető lehetetlenné vagy túlzottan nehézé.¹⁰ Magában foglalja a hatékony bírósági felülvizsgálathoz való jogot.¹¹ Ezenfelül a Charta 47. cikkének első bekezdése úgy rendelkezik, hogy mindenkinek, akinek az Unió joga által biztosított jogait és szabadságait megsértették, az e cikkben megállapított feltételek mellett joga van a bíróság előtti hatékony jogorvoslathoz. Amennyiben – a jelen ügyhöz hasonlóan – az engedély megadása a megfigyelési intézkedés alá vont személy meghallgatása nélkül történt, a Charta 47. cikkének a hatékony bírósági felülvizgálatra vonatkozó első bekezdése, és nem a tisztességes tárgyaláshoz való jogra vonatkozó második bekezdése az irányadó.

38. Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a hatékony bírósági felülvizgálat Charta 47. cikkében biztosított jogának érvényesülése érdekében az érintett személynek képesnek kell lennie megismerni a vele kapcsolatban hozott határozat indokolását, akár e határozat elolvasása, akár az említett indokolás kérése és kézhezvétele útján, hogy a lehető legjobb feltételek mellett védhesse

⁹ 2019. január 17-i Dzivev és társai ítélet (C-310/16, EU:C:2019:30, 36. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

¹⁰ 1995. december 14-i van Schijndel és van Veen ítélet (C-430/93 és C-431/93, EU:C:1995:441, 19. pont).

¹¹ A tényleges érvényesülés elve és a Charta 47. cikke közötti kölcsönhatásról lásd például: Bobek főtanácsnok Banger ügyre vonatkozó indítványa (C-89/17, EU:C:2018:225, 99–101. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

meg jogait, és a releváns tények teljes körű ismeretében dönthessen arról, hogy bírósági felülvizsgálat iránti kérelmet nyújt-e be az e határozat jogszerűségének felülvizsgálatára hatáskörrel rendelkező bírósághoz.¹²

39. Az indokolási kötelezettség terjedelme a megtámadott határozat jellegétől függően változhat. E kötelezettséget az egészében eljárásra és a releváns körülmények összességére tekintettel kell megvizsgálni annak megállapítása céljából, hogy az érintett személyek az említett határozattal szemben hatékony és tényleges jogorvoslattal élhetnek-e.¹³

40. A jelen ügyben az engedélyek egy általános sablonszövegből állnak, amelyben csak bizonyos elemek – például a hivatkozási számok, a dátumok, valamint a megfigyelési intézkedések tárgya, hatálya és időtartama – egyéniesítettek. A vádlottak tehát e dokumentum alapján nem tudják megállapítani, hogy az engedélyező bíróság álláspontja szerint a telefonlehallgatás engedélyezésének jogszabályi feltételei miért teljesültek. Ezek a személyek tehát nem tudják a lehető legjobb feltételek mellett megvédeni jogaikat, és a releváns tények teljes körű ismeretében eldönteni, hogy van-e értelme az említett engedélyek jogszerűségének felülvizsgálatára hatáskörrel rendelkező bírósághoz fordulni e bizonyítékok elfogadhatatlannak nyilvánításának végső céljával.

41. A hatékony bírósági felülvizsgálathoz való jog azonban nem feltétlenül követeli meg az engedélyező bíróságtól, hogy a saját szavaival maga mutassa be az engedélyben, miért ítélte meg úgy, hogy az engedély megadásának feltételei teljesültek. Elegendő, ha az engedély megadásának indokai megbízhatóan megállapíthatók. Ha az engedély iránti kérelem egyértelmű magyarázatot tartalmaz arra vonatkozóan, hogy a kérelmet előterjesztő hatóság vagy tisztviselő miért gondolta úgy, hogy a megfigyelési intézkedések engedélyezhetők, feltételezhető, hogy a kérelemben szereplő indokok azok, amelyek meggyőzték a bírót az engedély megadásáról.¹⁴ Ez annál is inkább így van, mivel az ilyen típusú eljárásban egyedül a kérelem és az azt alátámasztó dokumentáció szolgál az engedély megadásának vagy elutasításának alapjául.

42. A jelen indítvány 18–22. pontjából kitűnik, hogy az engedélyeken szereplő hivatkozási számok és azonosítószámok arra utalnak, hogy minden egyes engedély egy adott személyre és telefonszámra vonatkozó egyedi kérelemhez kapcsolódik. A kérelmek strukturáltak és részletesek. Viszonylag egyszerűek azok a jogi kritériumok, amelyeket a bírónak alkalmaznia kell az engedély megadásához. Feltéve, hogy valamely vádlott időben hozzájuthat az engedélyhez vezető kérelem másolatához,¹⁵ valószínűleg képes lesz arra, hogy meggyőződjön az engedély megadásának okairól, és kellően tájékozottan dönthessen arról, hogy megtámadja-e az engedélyt. Ezt követően a nemzeti bíróság feladata, hogy eseti alapon és az összes releváns körülményt figyelembe véve megállapítsa, biztosítva van-e a vádlottakat a Charta 47. cikkének első bekezdése alapján megillető, hatékony jogorvoslathoz való jog.

¹² Lásd e tekintetben: 2012. szeptember 6-i Trade Agency ítélet (C-619/10, EU:C:2012:531, 53. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat); 2013. június 4-i ZZ ítélet (C-300/11, EU:C:2013:363, 53. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat); 2014. október 23-i flyLAL-Lithuanian Airlines ítélet (C-302/13, EU:C:2014:2319, 51. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat); 2020. november 24-i Minister van Buitenlandse Zaken ítélet (C-225/19 és C-226/19, EU:C:2020:951, 43. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

¹³ Lásd e tekintetben: 2012. szeptember 6-i Trade Agency ítélet (C-619/10, EU:C:2012:531, 60. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat); 2014. október 23-i flyLAL-Lithuanian Airlines ítélet (C-302/13, EU:C:2014:2319, 51–53. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

¹⁴ Lásd e tekintetben: Kokott főtanácsnok Trade Agency ügyre vonatkozó indítványa (C-619/10, EU:C:2012:247, 89. pont).

¹⁵ Például üzleti titkok és személyes vagy érzékeny információk kitakarása mellett.

43. A Charta 52. cikkének (3) bekezdése az e dokumentumban foglalt jogok és az azoknak megfelelő, EJEÉ által garantált jogok közötti összhangot kívánja biztosítani, anélkül, hogy az uniós jog autonómiáját hátrányosan érintené. A tárgyaláson ezzel összefüggésben alakult ki vita arról, hogy a jelen indítvány előző pontjában bemutatott megközelítés ellentétes-e az EJEÉ közelmúltbeli Ekimdzhiev ítéletével,¹⁶ amelyben az EJEÉ – a Spetsializiran nakazatelen sad (szakosított büntetőbíróság) 2015 és 2019 közötti gyakorlatával összefüggésben – a leplezett megfigyelésre, a kommunikációs adatok megőrzésére és az azokhoz való hozzáférésre tekintettel értékelte az önkény és a visszaélések elleni jogi biztosítékokat.

44. Az EJEÉ megállapította, hogy a kiadott megfigyelési engedélyek túlnyomó többsége nem tartalmazott megfelelő indokolást. Mindazonáltal megjegyezte, hogy az indokolás hiánya önmagában nem vezet automatikusan annak megállapításához, hogy a bírák nem vizsgálták meg megfelelően a megfigyelési engedély iránti kérelmeket, bár számos körülmény miatt komoly aggályai vannak e tekintetben.¹⁷

45. A jelen ügyben elegendő megjegyezni, hogy az EJEÉ Ekimdzhiev ítélete – noha jelentős aggályokat vet fel a leplezett megfigyelés Bulgáriában történő bírósági engedélyezésének egyes aspektusaival kapcsolatban – szabadon hagyta annak a lehetőségét, hogy az ilyen megfigyelést olyan körülmények között engedélyezték, amelyekben az azt engedélyező bíróság megfelelően ítélte azt valóban szükségesnek, megfelelőnek és arányosnak. Az engedély alapján végzett megfigyelés alá vont vádlottnak mindenesetre olyan helyzetben kell lennie, hogy megismerhesse az engedély megadásának okait, és kellően tájékozottan dönthessen arról, hogy megtámadja-e azt. A nemzeti bíróság feladata annak értékelése, hogy az ilyen megtámadás megalapozott-e az adott esetben.

46. Ennélfogva azt javaslom, hogy a Bíróság az első kérdésre a következőképpen válaszoljon:

A Charta 47. cikkével és a 2002/58 irányelv 15. cikkének az 5. cikkének (1) bekezdésével és (11) preambulumbekkezdésével összefüggésben értelmezett (1) bekezdésével nem ellentétes az olyan gyakorlat, amely szerint a gyanúsítottak telefonbeszélgetésének lehallgatását, rögzítését és tárolását olyan általános sablonszöveggel engedélyezik, amely megállapítja, hogy a törvényi rendelkezéseket betartották, azonban nem tartalmaz e tekintetben egyéniesített indokolást, feltéve, hogy a megfigyelés alá vont vádlott az engedély és az engedélykérelem összevetésével megbízhatóan megállapíthatja az engedélyezés indokait és hatékonyan megtámadhatja azokat.

B. A második kérdéstről

47. Mivel az engedély jogszerűségének értékelése a kérdést előterjesztő bíróság feladata, a második kérdést meg kell válaszolni.

48. A második kérdés két feltevésen alapul. Az egyik az, hogy a terhelő bizonyítékokat leplezett megfigyeléssel szereztek meg, amelyet olyan engedély alapján hajtottak végre, amely jogellenes volt, mivel azt nem indokolták megfelelően. A másik az, hogy az e megfigyelésnek alávetett vádlott nem támadhatja meg ténylegesen azt a jogalapot, amely alapján a megfigyelést engedélyezték.

¹⁶ EJEÉ, 2022. január 11., Ekimdzhiev és társai kontra Bulgária (CE:ECHR: 2022:0111JUD007007812; a továbbiakban: Ekimdzhiev ítélet).

¹⁷ EJEÉ, 2022. január 11., Ekimdzhiev és társai kontra Bulgária (CE:ECHR: 2022:0111JUD007007812, 313–321. §§).

49. A kérdést előterjesztő bíróság az előzetes döntéshozatalra utaló határozatban arra kérdez rá, hogy az eljáró bíróság orvosolhatja-e az engedély megfelelő indokolás hiánya miatt fennálló jogellenességet. Habár az ilyen visszamenőleges értékelés mechanikája és következményei nem teljesen világosak, és kétségek vetődnek fel azzal kapcsolatban, hogy az eljáró bírónak van-e hatásköre a jogellenesség orvoslására, a kérdést előterjesztő bíróságnak adandó hasznos válasz érdekében helyénvalónak tűnik e kérdés vizsgálata.

50. A Bizottság megjegyezte, a második kérdésnél figyelembe kell venni, hogy a jogellenesen megszerzett bizonyítékok hogyan befolyásolhatják általában véve a büntetőeljárás tisztességes jellegét. Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem nem foglalkozik ezzel a kérdéssel. A kérdést előterjesztő bíróság az alkalmazandó nemzeti eljárási szabályokról, jelesül arról sem ad tájékoztatást, hogy az ilyen bizonyítékokat hogyan kezelné az előtte folyamatban lévő eljárásban. A Bizottság által felvetett kérdés tehát teljesen hipotetikusnak tűnik, ami miatt a Bíróságnak nem kell foglalkoznia vele a jelen előzetes döntéshozatalra utalás keretében.

1. Orvosolható-e az engedélyezés indokolásának szabálytalansága visszamenőleges hatályú, új értékeléssel?

51. A Bíróságnak az adatok általános megőrzésére és az azokhoz való hozzáférésre vonatkozó ítélkezési gyakorlata választ ad e kérdésre. A nemzeti jognak meg kell határoznia azokat a feltételeket, amelyek mellett az elektronikus hírközlési szolgáltatóknak hozzáférést kell biztosítaniuk az adatokhoz az illetékes nemzeti hatóságok részére. Az e célból elfogadott intézkedés hatályával és alkalmazásával kapcsolatban egyértelmű és pontos szabályokat kell tartalmaznia, valamint bizonyos minimumkövetelményeket kell előírnia annak érdekében, hogy a személyes adataik révén érintett személyek elegendő biztosítékkal rendelkezzenek ezen adatoknak a visszaélések veszélyeivel szembeni hatékony védelmére. A beavatkozást a feltétlenül szükséges mértékre kell korlátozni. A bűnözés elleni küzdelem céljából csak azon személyek adataihoz lehet hozzáférést adni, akiket azzal gyanúsítanak, hogy súlyos bűncselekmény elkövetését tervezik, ilyen bűncselekményt követnek vagy követtek el, vagy pedig bármilyen más módon részesek ilyen bűncselekmény elkövetésében. E feltételek teljes körű tiszteletben tartásának biztosításához alapvető fontosságú, hogy az adatokhoz való hozzáférés valamely bíróság vagy független közigazgatási szerv által végzett előzetes felülvizsgálat tárgyát képezze, és hogy megelőzési, felderítési vagy bűnüldözési eljárások keretében az illetékes hatóságok által előterjesztett indokolt kérelmet követően hozza meg határozatát. Ennek az értékelésnek mindig jövőre nézve kell történnie, kivéve a kellően indokolt és sürgős eseteket, amikor is azt a kérelmet követően rövid időn belül el kell végezni.¹⁸ Ellenkező esetben súlyos beavatkozás történne a vádlottak és a járulékosan érintettek jogaiba, mire elvégeznék a felügyeleti intézkedések jogszerűségének visszamenőleges értékelését. A független hatóság általi értékelés hiánya tehát nem orvosolható utólagos és új értékelés elvégzésével.

52. Ebből az következik, hogy kizárólag az előzetes vizsgálat biztosíthatja, hogy az elektronikus hírközlési szolgáltatókra ne rójanak szükségtelenül kötelezettségeket, hogy a Chartában rögzített alapvető jogokba való beavatkozás ne legyen önkényes, és hogy a 2002/58 irányelv 15. cikkének (1) bekezdésében foglalt feltételek teljesüljenek. Ez összhangban van azzal a megközelítéssel,

¹⁸ 2016. december 21-i Tele2 Sverige, Watson és társai ítélet (C-203/15 és C-698/15, EU:C:2016:970, 120. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat); 2020. október 6-i La Quadrature du Net és társai ítélet (C-511/18, C-512/18 és C-520/18, EU:C:2020:791, 58. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat); 2021. március 2-i Prokuratuur (Az elektronikus hírközléshez kapcsolódó adatokhoz való hozzáférés feltételei) ítélet (C-746/18, EU:C:2021:152, 51. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat); 2022. április 5-i Commissioner of the Garda Síochána és társai ítélet (C-140/20, EU:C:2022:258, 110. és 112. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

amelyet az EJEB a Dragojević ítéletében¹⁹ alkalmazott; az említett ítéletben nem fogadta el azt a gyakorlatot, amely szerint a horvát bíróságok visszamenőlegesen értékelték, hogy a megfigyelést elrendelő határozatok jogszerűek voltak-e a kiadásuk időpontjában.

2. A jogellenesen megszerzett bizonyítékok elfogadhatósága

53. Az EJEE 6. cikke garantálja a tisztességes tárgyaláshoz való jogot, de nem állapít meg szabályokat a bizonyítékok elfogadhatóságára vonatkozóan, ami elsősorban a nemzeti jog feladata. Az EJEB sem tekinti feladatának a jogellenesen megszerzett bizonyítékok elfogadhatóságának elbírálását.²⁰

54. Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az adott területre vonatkozó uniós szabályozás hiányában a jogalanyok számára közvetlenül az uniós jog által biztosított jogok védelmének biztosítására irányuló bírósági felülvizsgálatra vonatkozó részletes eljárási szabályok meghozatala az egyes tagállamok belső jogrendjébe tartozik, azzal a feltétellel, hogy e szabályok nem lehetnek kedvezőtlenebbek a hasonló jellegű belső jogi helyzetekre vonatkozókhöz képest (az egyenértékűség elve), és nem tehetik gyakorlatilag lehetetlenné vagy rendkívül nehézé az uniós jog által biztosított jogok gyakorlását (a tényleges érvényesülés elve).²¹ Az ilyen szabályoknak tiszteletben kell tartaniuk az alapvető jogokat, a jogszerűség elvét és a jogállamiságot is, ami az Unió alapértékei között szerepel.²²

55. Az egyenértékűség elve alapján a 2002/58 irányelvből eredő követelmények megsértésével megszerzett információk vagy bizonyítékok alapján indult büntetőeljárást lefolytató nemzeti bíróság feladata annak megállapítása, hogy a nemzeti jog vagy gyakorlat kevésbé kedvező szabályokat állapít-e meg az említett anyagok elfogadhatóságára és felhasználására vonatkozóan, mint amelyek a nemzeti jog megsértésével megszerzett információk és bizonyítékok elfogadhatóságára és felhasználására vonatkoznak.

56. Ami a tényleges érvényesülés elvét illeti, az információk és bizonyítékok elfogadhatóságára és felhasználására vonatkozó nemzeti szabályok célja e szabályok döntése alapján annak elkerülése, hogy a jogellenesen szerzett információk és bizonyítékok indokolatlanul befolyásolják a bűncselekmény elkövetésével gyanúsított személlyel szembeni eljárást. Márpedig ez a cél a nemzeti jog szerint nemcsak az ilyen információk és bizonyítékok eljárásban történő felhasználásának tilalmával érhető el, hanem az információk és bizonyítékok értékelését és súlyozását szabályozó nemzeti szabályok és gyakorlatok révén is, vagy akár a jogellenes jellegüknek a büntetéskiszabás keretében történő figyelembevételével is.²³ A tényleges érvényesülés elve mindazonáltal arra készítette a Bíróságot, hogy olyan szabályt alkosson, amely bizonyos meghatározott körülmények között a bizonyítékok kötelező kizárását írja elő. Ki kell

¹⁹ EJEB, 2015. január 15., Dragojević kontra Horvátország, (CE:ECHR:2015:0115JUD006895511, 127. és 128. §§, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; a továbbiakban: Dragojević ítélet).

²⁰ EJEB, 2000. május 12., Khan kontra Egyesült Királyság (CE:ECHR:2000:0512JUD003539497, 34. §, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat); EJEB, 2009. március 10., Bykov kontra Oroszország (ECLI:CE:ECHR:2009:0310JUD000437802, 88. és 89. §§, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

²¹ 2001. szeptember 20-i Courage és Crehan ítélet (C-453/99, EU:C:2001:465, 29. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat); 2002. szeptember 24-i Grundig Italiana ítélet (C-255/00, EU:C:2002:525, 33. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat); 2020. október 6-i La Quadrature du Net és társai ítélet (C-511/18, C-512/18 és C-520/18, EU:C:2020:791, 223. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

²² 2003. április 10-i Steffensen ítélet (C-276/01, EU:C:2003:228, 69. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; a továbbiakban: Steffensen ítélet); 2019. január 17-i Dzivev és társai ítélet (C-310/16, EU:C:2019:30, 34. pont).

²³ 2020. október 6-i La Quadrature du Net és társai ítélet (C-511/18, C-512/18 és C-520/18, EU:C:2020:791, 225. pont); 2021. március 2-i Prokuratuur (Az elektronikus hírközléshez kapcsolódó adatokhoz való hozzáférés feltételei) ítélet (C-746/18, EU:C:2021:152, 43. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

zárni ezeket a bizonyítékokat, amennyiben valamely fél nincs abban a helyzetben, hogy hatékonyan nyilatkozzon olyan bizonyítékokról, amelyek olyan műszaki területre vonatkoznak, amelyről az ügyben eljáró bírák nem rendelkeznek ismeretekkel, és amely valószínűleg túlnyomó befolyással bír a tényállás értékelésére.²⁴

57. Úgy tűnik, a kérdést előterjesztő bíróság a második kérdésével megkérdőjelezi ezt a megközelítést. Hasznos tehát megvizsgálni a releváns ítélkezési gyakorlatot.

58. A Mantovanelli ügyben a vitatott bizonyíték olyan orvosszakértői jelentésből állt, amely laboratóriumi vizsgálatokon, a tanúk szakértő által végzett meghallgatásán és bizonyos dokumentumokon alapult. A Mantovanelli házaspár nem vehetett részt a meghallgatásokon, és nem tekinthetett bele a dokumentumokba, de a bíróság elé terjesztését követően megtámadhatta a jelentést. Az EJEB nem volt meggyőződve arról, hogy ez az eljárás ténylegesen lehetőséget biztosított a Mantovanelli házaspárnak arra, hogy a szakértői jelentést hatékonyan észrevételezze. A szakértő által megvizsgált kérdés pontosan a bíróság által elbírálandó kérdés, jelesül az volt, hogy a tényállás valamely kórház egészségügyi személyzetének egy bizonyos gyógyszerterméknek egy beteg részére történő beadása során elkövetett gondatlanságát tárja-e fel. A bizonyíték tehát olyan műszaki területre vonatkozott, amelyről a bíróság nem rendelkezett ismeretekkel. Bár a bíróságot jogilag nem kötötték a szakértő megállapításai, azok valószínűleg túlnyomó befolyást gyakoroltak a tényállás értékelésére. Tekintettel arra, hogy mind az elsőfokú eljárásban, mind pedig a fellebbezési eljárásban elutasították a Mantovanelli házaspár újabb szakértői jelentés benyújtása iránti kérelmét, a szakértői jelentés benyújtása előtt kizárólag az egészségügyi személyzet meghallgatásán való részvétele révén és a releváns dokumentumok észrevételezésével fejthette volna ki hatékonyan az álláspontját. Az EJEB tehát megállapította, hogy a bírósági eljárás egésze tisztességtelen volt.²⁵

59. A Steffensen ügyben valamely élelmiszeripari termékből vett mintákon végeztek laboratóriumi vizsgálatot. Az említett vizsgálat eredménye alapján a közigazgatási hatóság úgy határozott, hogy a termék nem felel meg az előírt jogi követelményeknek. A releváns irányelv értelmében a gyártónak lehetőséget kellett volna kapnia arra, hogy az első vizsgálat megtámadása céljából második véleményt szerezzen be. A gyártó nem kapott értesítést a mintavételről, ezért nem tudott mintát venni ugyanabból a termékből. A Bíróság a Mantovanelli ítéletre hivatkozva megjegyezte, hogy a tárgyalás EJEE 6. cikkének (1) bekezdése szerinti tisztességességének EJEB általi felülvizsgálata az eljárás egészére, ezen belül a bizonyításfelvétel módjára is vonatkozik. A Bíróság úgy ítélte meg, hogy a nemzeti bíróság feladata annak vizsgálata, hogy az alapügyben szóban forgó bizonyítékok olyan műszaki területre vonatkoznak-e, amelyről a bírák nem rendelkeznek ismeretekkel, és amely valószínűleg túlnyomó befolyást gyakorol a tényállás értékelésére. Amennyiben e két elem megállapítást nyerne, a kérdést előterjesztő bíróságnak azt kellene megvizsgálnia, hogy Joachim Steffensennek ténylegesen volt-e lehetősége arra, hogy

²⁴ A szabály az EJEB-nek a EJEE 6. cikkének (1) bekezdése szerinti, tisztességes tárgyaláshoz való joggal, különösen a kontradiktórius elv védelmével kapcsolatos ítélkezési gyakorlatában gyökerezik; lásd: EJEB, 1997. március 18., Mantovanelli kontra Franciaország (CE:ECHR:1997:0318JUD002149793; a továbbiakban: Mantovanelli ítélet), amelyre a 2003. április 10-i Steffensen ítélet (C-276/01, EU:C:2003:228, 78. pont), valamint a Bíróság a forgalmi és helymeghatározási adatok általános megőrzésével kapcsolatos ítélkezési gyakorlatában (2020. október 6-i La Quadrature du Net és társai ítélet [C-511/18, C-512/18 és C-520/18, EU:C:2020:791, 226. és 227. pont]; 2021. március 2-i Prokuratuur [Az elektronikus hírközléshez kapcsolódó adatokhoz való hozzáférés feltételei] ítélet [C-746/18, EU:C:2021:152, 44. pont]) utal.

²⁵ EJEB, 1997. március 18., Mantovanelli kontra Franciaország (CE:ECHR:1997:0318JUD002149793, 36. §).

hatékonyan észrevételezze e bizonyítékokat. Ellenkező esetben a nemzeti bíróságnak ki kellene zárnia a bizonyítékokat, hogy ne sérüljön a kontradiktórius eljárás elve és a tisztességes tárgyaláshoz való jog.²⁶

60. A védelemnek a bizonyítékok hatékony észrevételezésére való lehetősége része a kontradiktórius eljárás elvének, amely a Charta 47. cikkének második bekezdése²⁷ és az EJEE 6. cikkének (1) bekezdése által védett, tisztességes tárgyaláshoz való jog egyik kulcsfontosságú aspektusa.²⁸ A bíróságok a Mantovanelli ügyben és a Steffensen ügyben arra törekedtek, hogy elkerüljék azokat a helyzeteket, amelyekben az ügyeket olyan bizonyítékok alapján döntötték el, amelyek a bíróság ismeretein kívül eső műszaki területre vonatkoznak, és amelyeket a védelem nem tudott vitatni. Az ilyen eljárás tisztességtelen előnyhöz juttatná azt a felet, amely erre a bizonyítékra hivatkozik, ezáltal sértené az ellenérdekű fél tisztességes tárgyaláshoz való jogát.

61. A kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárásban szereplő bizonyítékok eltérnek a Mantovanelli ügyben és a Steffensen ügyben vizsgált bizonyítékoktól. Az a vádlottaknak a vizsgálat tárgyát képező tevékenységekkel kapcsolatos telefonbeszélgetéseiről készült felvételekből áll. Még ha ez a bizonyíték alkalmas is arra, hogy túlnyomó befolyást gyakoroljon a tényállás bíróság általi értékelésére, nehezen érthető, hogy az hogyan vonatkozhatna olyan műszaki területre, amelyről a bíróság nem rendelkezik ismeretekkel. A Mantovanelli ügy és a Steffensen ügy mindenesetre csak hasznos példa azon elvek alkalmazására, amelyeket a nemzeti bíróságok a büntetőeljárásokban való döntéshozatal során figyelembe vehetnek.

62. Az is megjegyzendő, hogy az igazságszolgáltatás érdekében a Mantovanelli ügyben az lett volna a megfelelő megközelítés, ha a Mantovanelli házaspárnak lehetőséget adtak volna arra, hogy részt vegyenek a szakértői jelentés összeállításához vezető eljárásban, vagy engedélyt adtak volna nekik arra, hogy saját maguk által megrendelt szakértői jelentést nyújtsanak be. Hasonlóképpen, a J. Steffensen helyzetében lévő személyek számára az lett volna a megfelelő megoldás, ha lehetőséget biztosítottak volna számukra egy második vélemény benyújtására. A bizonyítékok kizárása kizárólag azért vált relevánssá, mert más, megfelelőbb eljárási mechanizmusok – tévesen – nem álltak rendelkezésre. A nemzeti bíróság feladata annak értékelése, hogy a vádlottak számára a tárgyalásukon rendelkezésre állhatnak-e ilyen lehetőségek.

63. A fentiek tükrében javaslom, hogy a Bíróság a második kérdésre a következőképpen válaszoljon:

A Charta 47. cikkét és a 2002/58 irányelv 15. cikkének az 5. cikkének (1) bekezdésével és (11) preambulumbekkezdésével összefüggésben értelmezett (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy a nemzeti bíróság:

- amely megállapítja, hogy a bizonyítékokat nem kellően indokolt engedély alapján jogellenesen szerezték meg, indokoltan sürgős esetek kivételével nem orvosolhatja ezt a szabálytalanságot azáltal, hogy engedélyezi az engedély indokainak visszamenőlegesen történő előadását;

²⁶ C-276/01, EU:C:2003:228, 76., 78. és 79. pont. A félreértések elkerülése végett ez a szabály három halmozott feltételtől áll. Amennyiben mindhárom feltétel teljesül, a bizonyítékot ki kell zárni. Ebből azonban nem következik, hogy a bíróságnak el kellene fogadnia a bizonyítékokat, ha nem teljesül mind a három feltétel. Végezetül, a szabály attól függetlenül alkalmazandó, hogy a szóban forgó bizonyítékot jogszerűen vagy jogellenesen szerezték-e meg.

²⁷ 2008. február 14-i Varec ítélet (C-450/06, EU:C:2008:91, 47. pont); 2013. június 4-i ZZ ítélet (C-300/11, EU:C:2013:363, 55. pont); 2021. március 2-i Prokuratuur (Az elektronikus hírközléshez kapcsolódó adatokhoz való hozzáférés feltételei) ítélet (C-746/18, EU:C:2021:152, 44. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

²⁸ Magyarázatok az Alapjogi Chartához (HL 2007. C 303., 17. o.).

- a nemzeti jogával összhangban köteles úgy dönteni az említett rendelkezések megsértésével szerzett bizonyítékok elfogadhatóságáról, hogy tiszteletben tartja i. az uniós jog általános elveit, különösen az arányosság, az egyenértékűség és a tényleges érvényesülés elvét; és ii. a tisztességes eljáráshoz való jogot, ezen belül a Charta 47. cikkében és az EJEE 6. cikkének (1) bekezdésében rögzített kontradiktórius eljárás elvét;
- köteles kizárni az e rendelkezések megsértésével megszerzett bizonyítékokat, ha az előtte eljáró fél nincs abban a helyzetben, hogy hatékonyan észrevételezze e bizonyítékokat, ha a bizonyítékok olyan műszaki területre vonatkoznak, amelyről a bírák nem rendelkeznek ismeretekkel, és ha e bizonyítékok valószínűleg túlnyomó befolyást gyakorolnak a tényállás szóban forgó büntetőeljárásban történő megállapítására.

V. Véggöveztetés

64. Ezért azt javaslom, hogy a Bíróság a Spetsializiran nakazatelen sad (szakosított büntetőbíróság, Bulgária) által feltett kérdésekre a következőképpen válaszoljon.

- 1) Az Európai Unió Alapjogi Chartájának 47. cikkét és az elektronikus hírközlési ágazatban a személyes adatok kezeléséről, feldolgozásáról és a magánélet védelméről szóló, 2022. július 12-i 2002/58/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv („Elektronikus hírközlési adatvédelmi irányelv”) 15. cikkének az 5. cikkének (1) bekezdésével és (11) preambulumbekkezdésével összefüggésben értelmezett (1) bekezdését

a következőképpen kell értelmezni:

azokkal nem ellentétes az olyan gyakorlat, amely szerint a gyanúsítottak telefonbeszélgetésének lehallgatását, rögzítését és tárolását olyan általános sablonszöveggel engedélyezik, amely megállapítja, hogy a törvényi rendelkezéseket betartották, azonban nem tartalmaz e tekintetben egyéniesített indokolást, feltéve, hogy a megfigyelés alá vont vádlott az engedély és az engedélykérelem összevetésével megbízhatóan megállapíthatja az engedélyezés indokait és hatékonyan megtámadhatja azokat.

- 2) A Charta 47. cikkét és a 2002/58 irányelv 15. cikkének az 5. cikkének (1) bekezdésével és (11) preambulumbekkezdésével összefüggésben értelmezett (1) bekezdését

a következőképpen kell értelmezni:

- a nemzeti bíróság, amely megállapítja, hogy a bizonyítékokat nem kellően indokolt engedély alapján jogellenesen szerezték meg, indokoltan sürgős esetek kivételével nem orvosolhatja ezt a szabálytalanságot azáltal, hogy engedélyezi az engedély indokainak visszamenőlegesen történő előadását;
- a nemzeti bíróság a nemzeti jogával összhangban köteles úgy dönteni az említett rendelkezések megsértésével szerzett bizonyítékok elfogadhatóságáról, hogy tiszteletben tartja i. az uniós jog általános elveit, különösen az arányosság, az egyenértékűség és a tényleges érvényesülés elvét; és ii. a tisztességes eljáráshoz való jogot, ezen belül az Alapjogi Charta 47. cikkében és az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezmény 6. cikkének (1) bekezdésében rögzített kontradiktórius eljárás elvét;

- köteles kizárni az e rendelkezések megsértésével szerzett bizonyítékokat, ha az előtte eljáró fél nincs abban a helyzetben, hogy hatékonyan észrevételezze e bizonyítékokat, ha a bizonyítékok olyan műszaki területre vonatkoznak, amelyről a bírák nem rendelkeznek ismeretekkel, és ha e bizonyítékok valószínűleg túlnyomó befolyást gyakorolnak a tényállás szóban forgó büntetőeljárásban történő megállapítására.